

Miseruha - Althann Mihály és Drugeth Julianna kettős címerével, az egykori ungvári jezsuita templomból

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	7383
Készítés ideje:	18. SZÁZAD ELEJE 1720
Készítés helye:	Franciaország; Magyarország
Anyag:	selyemszövet
Technika:	ezüstoffonallal brosírozott; fémfonalas domború hímzés; színes selyemfonallal brosírozott
Méretek:	hosszúság: 114 cm szélesség: 76 cm

Világoszöld alapon hosszanti hullámvonalakba komponált mustra. Sötétzöld és ezüst akantuszleveles és golyós pálcákkal alátámasztott ezüst felhőmotívumok, sárgászöld száron ötszirmú, nyers színű apró virágok, liliomok és nyers színű, ezüsttel árnyalt futó hajnalkák.

A miseruha hátának alján domború hímzéssel babérkoszorúba foglalva Althann Mihály Vencel és második felesége, Homonnai Drugeth Julianna kettős címere. A zöld babérkoszorún, ezüstoffonallal hímzett szalagon arany *bouillon*nal hímzett felirat: IULIANA THERESIA NATA COMITISA DRUGETH DE HOMONNA ULTIMA / FAMILIAE MICH.[AEL] WENC.[ESLAUS] COMITIS AB ALTH[A]JNN CONTHORALIS A[JNN]JO 1720 31 IULI.

Minden bizonnyal ezt a miseruhát közölte Lehoczky Tivadar 1884-ben, az egykori jezsuita templomból átalakított ungvári görögkatolikus székesegyház gyűjteményéből (Lehoczky Tivadar: *Czímertani adalékok. I. A Drugeth- és Althán-család címereiről.* In: Turul 1884/2, 81-83.), majd pedig Mihalik József 1906-ban, immár a bártfai múzeum gyűjteményéből. Mihalik csak a címet származtatta 1720-ból, a miseruhát 19. századnak tartva. (Mihalik József: *Vezető a Sárosvármegyei Múzeum gyűjteményeiben Bártfán.* Kassa 1906, p. 100., 50. sz. szekrény)

A felirat tanúsága szerint a miseruhát Homonnai Drugeth Julianna Terézia (1679-1726) adományozta az ungvári jezsuitáknak 1720. július 31-én, a rendalapító, Loyolai Szent Ignác ünnepnapján. Drugeth Julianna a család férfiágon utolsó sarja, gróf Drugeth Zsigmond (?-1684) leánya volt. 1693-ban gróf Pálffy Miklóshoz ment feleségül, majd 1706-ban megözvegyült. 1709-ben házasodott másodszer, amikor Althann Mihály Vencel (1668-1738) neje lett.

Drugeth Julianna egy másik, azonos dedikáció felirattal ellátott miseruhát is adományozott az ungvári jezsuitáknak 1720-ban, melyen szintén az Althann-Drugeth kettős címer látható. Ezt a kazulát 1941-ben még az ungvári görögkatolikus székesegyház gyűjteményében őrizték, későbbi sorsa nem ismert. Kőszeghy Elemér leírása szerint a miseruha "brokát, arany alapon, többszínű virágos, sötétvörös kontúros mintával, amely még XVII. sz. végi motívumokat mutat." (Ld.: *Ingó műemlékek leltára. Dr. Kőszeghy Elemér gyűjtése alapján.* DVD-ROM. Arcanum Kiadó, Budapest, 2009, "B" lemez, Ungvár).

A középkor óta Ung vármegyében birtokos Drugeth család a 17. század elejétől kezdve folyamatosan támogatta a jezsuita rendet. Drugeth György főispán (1583-1620), akit 1601 körül Pázmány Péter térített át a katolikus hitre, 1615-ben telepítette le a jezsuitákat Homonnán, ahonnan 1646-ban áttelepültek a központibb fekvésű Ungvárra. Az ungvári jezsuita rendház és templom a főispán fia, gróf Drugeth János (1609-1645) támogatásával épült fel 1640-1646 között.

A két miseruhát a Szent Kereszt tiszteletére szentelt ungvári jezsuita templom felszerelésének 1773-ban, a jezsuita rend feloszlata alkalmából felvett leltára is említi. (MOL, Acta Jesuitica /E 152/, 115.d. Fasc. 14. Nr. 2., f3v. - idézi: Terdik Szilveszter: *Görögkatolikus püspöki központok művészeti reprezentációja Magyarországon.* Níregyháza 2014, p. 93.) Az egyik kazula a nagyobb ünnepeken használt liturgikus öltözékek (*Ornatus sacerdotalis pro sollennitatibus et festis majoribus*) jegyzékében szerepel: "Item casulae quinque omnes auro conspicuae, quarum duae coloris variegati, duae cum subductura violacea, una Julianae Theresiae Drugeth de Familia Fundatoris, cum insigni ejusdem, et floris aureis." Az "arany kazula" a Kőszeghy által 1941-ben Ungváron leírt miseruhával azonosítható. A másik miseruhát az 1773. évi inventárium a kisebb ünnepek, illetve a vásárnapi szentmisék során

használt ornátusok (*Pro festis minoribus et dominicis*) között említi: "Ornatus viridis / Casula cum insigni Drugethiano – No 1." A zöld színű - azaz a liturgikus színek hagyománya szerint a hétköznapokon használt - ornátus az Iparművészeti Múzeumban őrzött darabbal azonosítható.

A miseruhák adományozásának alkalmára vonatkozóan nincsenek adataink. Azon tény alapján, hogy a dedikációs felirat 1720. július 31-ét, Loyolai Szent Ignác ünnepnapját jelöli meg a donáció dátumaként, elképzelhető, hogy az adományozásra a templom Loyolai Szent Ignác tiszteletére szentelt mellékoltárával összefüggésben került sor, amely talán ekkor került felállításra vagy megújításra, mitán a Thököly-felkelés, majd a Rákóczi-szabadságharc során a templom súlyos károkat szenvedett. (Az ungvári jezsuita templom mellékoltárairól ld. Terdik i.m. 52.) Az 1705. évi szécsényi országgyűlés 6. törvénycikke értelmében 1708-ban a jezsuitáknak el kellett hagyniuk a várost, csak a szatmári béke (1711) után tértek vissza, kollégiumukat azonban csak 1718-ban nyitották meg újra. A templom főoltára – amely a rendfeloszlást követően a nagymihályi (Michalovce) plébániatemplomba került – az oromzaton elhelyezkedő kartus kronosztichonos felirata (**Me aVita barchoClana CoepIt AnDraslana ereXIIt pletas**) szerint 1721-ben került felállításra, a Barkóczy és az Andrássy család támogatásával (vö. Terdik i.m. 52.).

A Drugeth család címere látható egy a czestochowai pálos kolostor gyűjteményében őrzött 15. századi, feltehetően magyarországi pálos kolostorból származó miseruhán is. (Ld.: Udvarhelyi Nándor: *A czestochowai pálos kolostor magyar emlékei*. Budapest 2010, 73.)

Irodalom

- Szerk.: Szilágyi András, Péter Márta: *Barokk és rokokó. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 1.26. (Tompos Lilla)
- *A Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság (1883-1933) jubileumi kiállításának katalógusa*. Budapest, 1933. - Nr. 387.

